

Rosa Luxemburg

Rosa Luxemburg

Autor: Alex Kurtagić

Dnes si připomínáme 99 let od smrti **Rosy Luxemburgové**, marxistické teoretičky, ideoložky, agitátorky a odsouzené zrádkyně, která se zapletla do činnosti mnoha krajně levicových teroristických skupin. Byla spoluzakladatelkou **Ligy spartakovců** a později i **Komunistické strany Německa**.

Rudá Rosa, jak vešla do historických análů, se narodila do bohaté židovské rodiny v polském městě **Zamość**, v té době pod ruskou správou. Byla nejmladší z pěti dětí obchodníka s dřívím **Eliasze Luxemburga** a **Line Löwensteinové**.

Její dětství nebylo nijak zvlášť výjimečné, snad až na problémy s kyčlí, kvůli kterým byla jako pětiletá celý rok přikována na lůžko. Jako nechtěná památka na tyto zdravotní trable jí zůstaly nestejně dlouhé dolní končetiny; Rosa kulhala. Když jí bylo devět let, poslali ji rodiče na dívčí gymnázium do Varšavy. Několik následujících let se zdálo být všechno v pořádku.

Velice záhy se však mladá Rosa nachomýtlala ke špatné společnosti. Jako patnáctileté děvče se roku 1886 připojila k první polské socialistické straně **Proletariát (I Proletariat)**, gangu **Ludwika Waryńského**, který byl už dříve trestán a později za mřížemi i zemřel. Skupina byla napojena na ruskou krajně levicovou teroristickou organizaci **Narodnaja Volja** (Svoboda lidu), jež měla na své pomyslné pažbě zářez v podobě vraždy cara Alexandra II. Rosiným prvním politickým aktem byla organizace generální stávk, která však naštěstí skončila fiaskem: strana byla rozprášena a čtyři její členové skončili na popravišti. Nepoučená Rosa se však v klidu dál potají stýkala se svými spolupachateli.

Pokračovala i ve svém vzdělání, která naneštěstí později využila ke škodě společnosti. Roku 1887 složila maturitu, v roce 1889 však vycítila, že je jí policie na stopě, a tak ošálila důvěřivého kněze, aby ji propašoval z Polska. Mladistvá delikventka odešla do Švýcarska, kde se zapsala ke studiu *Staatswissenschaft* na curyšské univerzitě. Z nevydaných pamětí jejího spolužáka **Juliana Marchlewského** je patrné, že se považovala za chytřejší než její učitelé.

Nedalo se asi čekat, že se Rosa polepší, a skutečně si zakrátko našla další mizernou společnost: **Anatolije Lunačarského**, který byl marxistou od patnácti a školu nedodělal a **Lea Jogichese**, zahořklého mladíka, který už měl zkušenosti s všemožnými ilegálními aktivitami a dobře poznal vězeňskou celu zevnitř. Grázlík Jogiches se stal Rosiným milencem a celoživotním společníkem, přestože jejich vztah byl místy i velice bouřlivý.

V roce 1893 založil tento pár spolu s polským komunistou Julianem Marchlewskim, který později přešel k bolševikům, politickou partaj **Sociální demokracie polského království (SDKP)**,

jejíž program byl v souladu s mezinárodní marxistickou platformou. Vydávali také protinacionalistický plátek *Sprawa Robotnicza*.

Roku 1897 Rudá Rosa obhájila svou doktorskou práci a stala se tak doktorkou práv na Curyšské univerzitě, což se ve světle jejího života vyplněného nelegální činností poměrně úsměvně.

O rok později se rozhodla přesunout do Německa, kde pracovala s německou sociální demokracií (zvláště, jak se podobné zlo šířící organizaci vždy zaklínají „demokracií“, že?). Brzy však bylo jasné, že svou usilovnou podvratnou činností si vyslouží pozornost německých úřadů a že jí coby cizinku nejspíš brzy čeká vyhoštění. Její řešení? Fingovaný sňatek se synem jednoho ze svých přátel, Gustavem Lübeckem, čistě za účelem nabytí německého občanství. Plán vyšel, a přestože dva novomanželé nikdy nežili pohromadě, mohla se Rosa stát zhoubou své nové „vlasti“.

Brzy poté vydala svůj pamflet *Sociální reforma nebo revoluce*, který posloužil dobré věci, jelikož socialisty rozdělával v otázkách doktríny.

Od roku 1900 podnikala Rosa písemné výpady nejen proti svým socialistickým soudruhům, ale také nové německé domovině. Byla samozřejmě zatčena a odsouzena – třikrát během tří krátkých let (1904-1906), ale už jí nebylo pomoci a roku 1907 tak dokonce odjela do Londýna na **pátém sjezdu Ruské sociálně demokratické dělnické strany**, kde se setkala s Leninem. Téhož roku se snažila na **sjezdu II. internacionály** ve Stuttgartu přesvědčit evropské levicové strany, aby se pokusily zabránit blížící se světové válce. Tento cíl byl navzdory temným pohnutkám sám o sobě jistě vznešený, protože evropská občanská válka nemohla prospět nikomu, ale nakonec se i tento chvilkový úspěch jejich ideologických soupeřů ukázal být dalším nezdarem, jak za moment uvidíme.

V tomto období Rosa vyučovala marxismus a ekonomiku v indoktrinačním středisku SPD, z něhož vyšel i první prezident Výmarské republiky Friedrich Ebert. Našla si i čas sepsat hutný, nečtivý knižní výpad proti kapitalismu *Akumulace kapitálu* (1913), jemuž ani léta odstupu na kvalitě nijak nepřidala. Sociální demokracie ji také vysílala jako zástupkyni na různé sněmy evropských socialistů. I přes její protiválečnou agitku němečtí sociální demokraté válku naplno podpořili, stejně jako jejich proradní francouzští kolegové, kteří se předtím drželi pozic Luxemburgové. Ta krátce zvažovala sebevraždu, rozhodla se však pokračovat a napáchat ještě o něco více škody.

Rosa se pustila do organizace protiválečných demonstrací a podněcovala mládež k odpírání vojenské služby a neuposlechnutí rozkazů. Pochopitelně skončila znovu za mřížemi, opět však jen na krátko (necelý rok). Její obhájce a milenec **Paul Levi** se později stal vůdcem Německé komunistické strany. Ve vězení napsala další knihu: *Akumulace kapitálu: Antikritika*, která vyšla roku 1915, a na níž se naštěstí zapomnělo. Naposled vyšla před více než 40 lety. (Sotva se také najde někdo, kdy by její díla recenzoval na Amazonu – život je na marxismus zřejmě příliš krátký.)

Spolu s Karlem Liebknechtem, Clarou Zetkinovou, a Franzem Mehringem založili skupinu Die Internationale, z níž se brzy stala Liga spartakovců. Liebknecht byl advokát, který svou kariéru promarnil obhajobou levičáckých zločinců – až se časem stal jedním z nich a byl odsouzen na čtyři roky za zradu. Clara Zetkinová byla raná feministka z venkova, která porodila nemanželské děti a následně se vdala za skoro o polovinu mladšího gigola – neúspěšného malíře **Georga Friedricha Zundela**. Franz Mehring byl sice o něco starší, ale o nic moudřejší: sympatizoval s bolševiky a přivítal tak, když jejich okovaná bota dopadla na krk do ruského národa. Tato nevábná skupinka vydávala propagandistický plátek velkohubě pojmenovaný *Spartakus*: právě podobné aktivity pomohly „vyrobit“ Adolfa Hitlera, který těžce snášel, že lidé jako Luxemburgová organizují protiválečné stávky – zejména ve zbrojovkách – zatímco mladí Němci umírají v zákopech pod nepřátelskou palbou. Netřeba dodávat, že německé úřady podnikly správnou věc a poslaly Rosu s Liebknechtem na dva a půl roku do žaláře. Bylo ostatně načase.

Ani ve vězení však nepřestala psát své únavné články, které její komplicové pašovali ven a tam je ilegálně přetiskovali. Po Říjnové revoluci (kterou jinak ovšem vítala) kritizovala bolševickou politiku, na což Lenin s Trockým reagovali v podstatě slovy, že její verze marxismu je překonaná a ona ani neví, o čem vlastně mluví: reálný svět si prý volá po agresivnější taktice.

Po rozkolu v SPD založili nespokojení protiválečně naladěni sociální demokraté v roce 1915 novou organizaci, Nezávislou sociálně demokratickou stranu (USDP). Hlavním iniciátorem byl ideologicky levicový právník Hugo Haase, který později (bez úspěchu) bránil i Liebknechta. Od roku 1917 spolupracovala skupina s Ligou spartakovců. Členů přibývalo a nakonec se po smíření s SPD stala USDP součástí dočasné vlády — *Rat der Volksbeauftragten*— nastolené revolucí listopadu 1918. Tato dočasná entita vedená Ebertem a Haasem nahradila německou říšskou vládu tím, z čeho se časem měla vyvinout Výmarská republika.

Nastolení revoluční vlády v listopadu 1918 znamenalo také svobodu pro Rosu. Hned následujícího dne Liebknecht, nyní také svobodný, arogantně vyhlásil berlínskou *Freie Sozialistische Republik*. Dvojice společně zahájila reorganizaci Ligy spartakovců a začala vydávat nový štvavý plátek: *Die Rote Fahne* (Rudá vlajka). Jejich bezprostředním cílem bylo zabránit spravedlivému potrestání svých politických kamarádíčků: požadovali amnestii a zrušení trestu smrti. Do poloviny prosince se jim podařilo přijít s novým politickým programem. O necelé dva týdny později se stali součástí koalice, v níž spolu s nimi byli také nezávislí socialisté a Internacionální němečtí komunisté. Z této skupiny desperátů vznikla Komunistická strana Německa (KPD), v čele se zrádcem Liebknechtem.

Sedm nejdůležitějších resortů obsadili příslušníci Ligy spartakovců. Rosa pak spoluvytvářela stranický program.

Chtěla, aby se strana stala součástí Výmarského národního shromáždění, jelikož ale na světě ještě zbývala nějaká spravedlnost, byla přehlasována a trucující KPD volby bojkotovala.

KPD byla přesně podle očekávání zločineckou organizací, jejímž cílem bylo násilné uchopení

moci. V Berlíně vypukla další vlna násilností. S ohledem na čerstvý precedent bolševické revoluce se Výmarská vláda právem obávala jejího opakování v Německu. Někdejší Rosin student Ebert tak nařídil paramilitární protikomunistické skupině Freikorps revoluci rozdrtit. Jednotky Freikorpsu byly složené z válečných veteránů, vybavených armádní výzbrojí, takže povstání snadno potlačili. Rosa s Liebknechtem byli zatčeni, tvrdě vyslýcháni a nakonec popraveni kulkou do spánku. S jejich mrtvolami se nakládalo s neúctou, všeobecně považovanou za zcela náležitou: Rosino tělo hodili s k jejím zápěstím a kotníkům přivázanými závažími do vodního kanálu, Liebknechtovo zase neoznačené poslali do márnice.

To komunistům posloužilo jako záminka pro další násilnosti a stávky, kterým však po nějaké době došel dech a to bylo všechno. Konečný účet se zastavil na stovce mrtvých civilistů.

Ebertova vláda později předstírala rozhořčení nad zacházením s dvěma odsouzenými zločinci: vojín s poručíkem přímo zapojení do jejich smrti byli uvězněni. Velitel Garde-Kavallerie-Schützendivision Freikorpsu kapitán Waldemar Pabst, který byl za zatčení vůdců puče zodpovědný, ale prohlásil, že kancléř Ebert i ministr obrany Gustav Noske, oba sociální demokraté, tvrdý postup schválili. Vidíme tak, že socialistická politika není o mnoho čistší než ta komunistická.

Obě těla byla následně nalezena a pohřbena na ústředním berlínském hřbitově Friedrichsfelde. Socialisté i komunisté jejich hroby dodnes každoročně navštěvují, podle všeho beze stopy studu.

Přestože všechny plány Rudé Rosy selhaly, její socialistická a komunistická agitace a organizování napáchaly na Německu značné škody. KPD se stala základnou pro SED, s jejíž pomocí řídili po 2. světové válce Sověti komunistickou diktaturu ve východním Německu. Z životopisu od Elzbiety Ettingerové je celkem zřejmé, že nezdar Luxemburgové měl kořeny v neschopnosti vypořádat se se svým outsiderstvím. Jak v této sérii opakovaně sledujeme, museli za nedostatky jednotlivců často zaplatit mnozí další.

Přestože jej většina komunistů dlouho ignorovala či potlačovala, dočkalo se její dílo časem jisté pozornosti akademických kruhů, pro něž se stala ikonou. Zdá se tak, že se Rosino kouzlo podařilo objevit až dlouho po její smrti.

Článek Alexe Kurtagiće **Forgetting Rosa Luxemburg (5 March 1871 – 15 January 1919)** poprvé vyšel na stránkách nakladatelství Wermod & Wermod 15. ledna 2014.